

Onderwerp

Aanvraag Regiodeal Bodemdaling Groene Hart

Bestuurlijke samenvatting van het voorstel

In het regeerakkoord van het kabinet Rutte III is de Regio Envelop benoemd. Het Rijk wil samen met regionale overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties de regio's en daarmee de samenleving versterken. Hiervoor wil het kabinet in partnerschap met de regio's gezamenlijk opgaven aanpakken. Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is eerstverantwoordelijke voor deze Regio Envelop en werkt daarbij nauw samen met het ministerie van BZK. In totaal is er een budget van 950 miljoen euro beschikbaar, dat in tranches wordt uitgekeerd. Op 8 juni jl. heeft Minister Schouten een brief aan de Tweede Kamer gestuurd met daarin een toelichting op de aanpak Regio Deals. In deze brief is aangegeven dat partijen voor 1 september 2018 een aanvraag kunnen indienen voor een Regio Deal. In deze tranche van de Regio Deals is er vanuit het Rijk 200 miljoen euro beschikbaar voor deals in heel Nederland. Cofinanciering vanuit de regio moet minimaal 50% zijn.

Gedeputeerde Staten hebben samen met de gemeenten Alphen aan den Rijn, Woerden en Gouda, de hoogheemraadschappen van Rijnland, Stichtse Rijnlanden en Schieland en de Krimpenerwaard en de provincie Utrecht het initiatief genomen om een aanvraag Regiodeal Bodemdaling Groene Hart bij het Rijk in te dienen. Gedeputeerde Staten hebben daarbij ook besloten om € 2 miljoen Nota Ruimte Midden die reeds in de reserve Duurzame Zuidplaspolder opgenomen waren te benutten voor het project Restveen Zuidplas als onderdeel van deze Regiodeal. Tevens hebben Gedeputeerde Staten besloten om € 0,1 miljoen procesgeld uit het programmabudget Bodemdaling beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de regiodeal Bodemdaling.

Aan Provinciale Staten stellen GS voor om uit de algemene middelen een bijdrage te leveren van € 0,5 miljoen voor het project Living Labs Boeren met Hoog Water en deze bij positieve en tijdige besluitvorming in Provinciale Staten deze middelen op te nemen in de reserve bodemsanering bij Begroting 2019.

Inhoud

Regiodeal Bodemdaling Groene Hart

Het tegengaan van en omgaan met bodemdaling is een brede maatschappelijke opgave die de organisatorische grenzen van afzonderlijke gemeenten, provincies, waterschappen en departementen overstijgt. Bodemdaling leidt tot hoge kosten (PBL) en zet ruimtelijk-economische

en maatschappelijke ontwikkelingen onder druk. De aanpak ervan vraagt om een gezamenlijke en lange-termijn inzet van overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen en andere partijen op zowel landelijk, regionaal als lokaal niveau. Door een bundeling van kennis, lobby- en uitvoeringskracht en financiële middelen op landelijk, regionaal én lokaal niveau is het mogelijk een hefboomeffect te creëren en oplossingen mogelijk te maken, die nu niet haalbaar zijn of te lang op zich laten wachten, zoals een hogere CO₂-reductie. Een regiodeal biedt die kans en maakt het mogelijk op een nieuwe manier samen te werken, met het Rijk als één van de deelnemende partners in de regio, aan de toekomst van het Groene Hart. Dit met als doel om het Groene Hart als onderdeel van de Randstad en belangrijk gebied binnen Nederland economisch vitaal te houden, toekomstbestendig, veilig, klimaat-robust en de belevingswaarde als het gaat om wonen, werken en recreëren te waarborgen. Hiermee wordt breed het welzijn en de welvaart van de inwoners van en rondom het Groene Hart gestimuleerd. Om de ambities uit deze regiodeal te realiseren is een opbouw langs vier inhoudelijke speerpunten uitgewerkt, namelijk:

- a. Toekomstbestendig bouwen en wonen in veengebied
- b. Nationale kennisontwikkeling met testsites in het Groene Hart
- c. Vernieuwd ondernemerschap voor agrarische bedrijven
- d. Bijdrage aan klimaatmaatregelen en CO₂-reductie

Binnen deze vier speerpunten worden projecten uitgevoerd gericht op innovatie, kennisontwikkeling en transitie. Dit is niet alleen van de overheden, maar nadrukkelijk ook met agrariërs, bedrijfsleven en kennisinstellingen. De daadwerkelijke invulling van de regiodeal willen alle deelnemende partijen vanuit het Groene Hart nadrukkelijk in samenwerking met de betrokken departementen vormgeven

Project Restveen Zuidplas

Het specifieke project Restveen Zuidplas is een knikpuntgebied in de gemeente Zuidplas en kent een lange historie van planvorming en gedachtenvorming. Naast de provincie zijn bij dit project betrokken de grondeigenaren, het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en de gemeente Zuidplas. In het restveengebied komen meerdere inhoudelijke speerpunten van de regiodeal Groene Hart samen. Het is een testcase voor vernieuwend ondernemerschap en experimenten met reductie van CO₂-emissie. De problematiek en bijbehorende opgave in het restveengebied is niet toe te wijzen aan specifieke partijen. Het is een natuurlijk proces.

Grondeigenaren en overheden hebben allen een rol en verantwoordelijkheid om een nieuw perspectief te ontwikkelen. Er zijn verschillende vormen van landgebruik mogelijk, al dan niet gecombineerd. Daarbij kan worden gedacht aan:

- Natuurontwikkeling (doelen: Natuur Netwerk Nederland, Kaderrichtlijn Water)
- Waterberging (doelen: Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie, klimaatadaptatie)
- Recreatie (doelen: Leefbaarheid MRDH, uitloopgebied Rotterdam en nieuwe wijken Westergouwe, Waddinxveen Triangel, Zuidplas)
- Energieproductielandschap (doelen: Klimaatakkoord, energietransitie)
- Natte landbouw (doelen: Circulaire economie, Ontwikkeling nieuwe teelten)

De regionale overheden hebben in 2018 twee onafhankelijke adviseurs voor het gebied aangesteld die tevens als vertrouwenspersoon optreden. Zij geven het transitieproces de komende jaren samen met grondeigenaren en –gebruikers vorm en werken intensief samen met de regionale overheden. Dit proces heeft al een aantal mogelijke vormen van landgebruik gegenereerd die als eerste stappen in de transitie kunnen worden gezien. In de komende

maanden worden door en in samenwerking met grondgebruikers verkenningen gedaan naar onder andere:

- Intensivering van natuur-inclusieve landbouw.
- Duurzaam bodembeheer.
- Meer open water gecombineerd met ophoging van bestaand land.
- Gericht begrazingsbeheer om de draagkracht van de grond te versterken.
- Visteelt in het water - zoals paling - en het vermarkten ervan.
- Recreatieve activiteiten voor het omliggende gebied.

Door te experimenteren met deze nieuwe vormen van landgebruik kan het gebied voorbeeld dienen voor andere veenweidegebieden in Nederland.

Project Living Lab Boeren met Hoog Water

Eén van de voorgestelde projecten uit de regiodeal is het project Living Lab Boeren met Hoog Water. Het Veenweide Innovatiecentrum heeft hiervoor een projectplan geschreven. Gedeputeerde Staten willen dat project steunen met een eigen bijdrage van € 0,5 miljoen en voorzien bijdragen vanuit Rijk en regio voor de verdere financiering van het project. Inhoudelijk gaat het project over adaptatie en bereidheid om te werken met vernatting van de landbouw. Daarvoor is een bewezen wenkend perspectief noodzakelijk. Een (daadwerkelijk) 'living lab' als gids naar een natte landbouw ondersteunt de diverse aspecten van houding en gedragsverandering. Immers: zien is geloven en meten is weten. Een 'living lab' houdt haar basisrandvoorwaarden vast en verandert met de tijd; al experimenterend en zoekend naar de samenhang tussen de uitstoot van broeikasgassen en weidevogelbeheer, maatschappelijk draagvlak in de regio en een businessmodel om in levensonderhoud te kunnen voorzien. De ondernemers gidsend naar een gewenste voedsel- en weidevogelproductie, binnen de randvoorwaarden van ondermeer vernatting. Vernatting vraagt echter om een nieuw ontwerp van het bedrijfssysteem. Daarbij worden natte gronden als uitgangspunt genomen en wordt op basis daarvan het best passende bedrijfsconcept ontworpen. De koe, het management en het businessmodel staan ter discussie en veranderen gedurende de ontwikkeling mee.

Financiën en dekking

Voor het project Living Labs Boeren met Hoog Water € 0,5 miljoen euro vanuit de algemene middelen te storten in de reserve bodemsanering bij begroting 2019. Bij doorgang van de regiodeal en / of bij voldoende financiering door andere partners deze middelen bij de Voorjaarsnota 2019 ter begroting te brengen.

Voor het project Restveen Zuidplas stellen GS € 2 miljoen beschikbaar. De dekking komt uit de reserve Duurzame Ontwikkeling Zuidplas waar deze middelen reeds eerder gelabeld zijn voor het Restveengebied in de Zuidplaspolder. Het betreft voormalige rijksmiddelen in het kader van de Nota Ruimte die bestemd zijn voor de duurzame ontwikkeling van de Zuidplaspolder.

In de brief over Uitvoering moties Bodemdaling (motie 749) en Zonneboeren (motie 762) (PZH-2018-645897730, 15-05-2018) is een overzicht gegeven van provinciale middelen voor bodemdaling. Voor de indicatieve begrotingen van 2018 en 2019 komt dat neer op € 930.000. Deze middelen dragen direct en indirect bij aan de regiodeal bodemdaling Groene Hart.

Juridische aspecten

Het indienen van de aanvraag voor een Regiodeal Bodemdaling kent geen juridische consequenties. Wel committeert de provincie zich met dit besluit van Provinciale Staten aan het beschikbaar stellen van middelen voor het project Restveen Zuidplaspolder en het project Living Lab Boeren met Hoog Water.

Proces

De provincie Zuid-Holland, de provincie Utrecht, de gemeenten Alphen aan den Rijn, Gouda en Woerden en de hoogheemraadschappen van Rijnland, Schieland en de Krimpenerwaard en Stichtse Rijnlanden zijn gezamenlijk indiener van de aanvraag Regiodeal Bodemdaling Groene Hart. Naast deze regionale overheden zijn grondeigenaren, kennisinstellingen en bedrijfsleven betrokken bij specifieke projecten die onderdeel uitmaken van de Regiodeal. De regiodeal bestaat uit lopende projecten die met deze deal een extra impuls kunnen krijgen en uit nieuw te starten projecten. Elk project kent zijn eigen projectaansturing, projectorganisatie en verschillende betrokken partijen. Met de regiodeal worden deze projecten beter gekoppeld, zodat er meer kennis ontwikkeld en uitgewisseld kan worden.

Met het Rijk en de regionale partners worden nog nadere afspraken gemaakt over governance. Daarvoor zal mogelijk nog een samenwerkingsovereenkomst opgesteld gaan worden. Ook zal nog een besluit genomen worden wie de financiële leadpartner is.

Procedure

Verantwoordelijk voor het indienen van de aanvraag Regiodeal Bodemdaling Groene Hart zijn de acht partners zoals hierboven genoemd. De deadline voor deze tranche van Regiodeals is 1 september 2018. Daarna zullen verschillende ministeries de voorstellen beoordelen. Na het opvragen van eventuele aanvullende informatie zal naar verwachting het Rijk eind oktober / begin november bekend maken met welke regio's zij in gesprek gaan over verdere concretisering en uitvoering van de Regiodeal. Hoe dat proces er uit ziet is nog onbekend en is ook in grote mate afhankelijk van de voorgestelde Regiodeal en betreft maatwerk met afspraken tussen Rijk en regio. In ieder geval zullen afspraken gemaakt moeten worden over de inhoudelijke projecten, de governance van de uitvoering van deze projecten en moet bepaald worden welke partner uit de regio verantwoordelijk is voor de financiële administratie en rapportage richting het Rijk. In deze fase zullen ook – voor zover nog nodig – andere partners van deze aanvraag Regiodeal financiële besluiten moeten nemen. Dit gehele proces zal naar verwachting voor 1 mei 2019 worden afgerond met een formele ondertekening.

Mocht de Regiodeal niet doorgaan, dan zal door de provincie ingezet worden op het nog steeds uitvoeren van de projecten Restveen Zuidplas en Living Lab Boeren met Hoog water. Mocht andere financiering gevonden worden, dan blijft de provinciale reservering conform besluitvorming. Mocht er geen voldoende financiering gevonden worden, dan vervalt de provinciale reservering voor het specifieke project of voor projectonderdelen, maar blijven de middelen behouden voor het doel.

Ontwerp-Besluit

Provinciale Staten van Zuid-Holland,

Gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van 28 augustus 2018, met het besluitnummer PZH-2018-660249923;

Gelet op Artikelen 105 en 143 van de Provinciewet;

Besluiten:

1. Voor het project Living Lab Boeren met Hoog Water, onderdeel van de aanvraag Regiodeal Bodemdaling € 0,5 miljoen beschikbaar te stellen uit de algemene middelen en toe te voegen aan de reserve bodemsanering.

Den Haag, 14 november 2018

Provinciale Staten van Zuid-Holland,

griffier,

voorzitter,

Bijlagen:
geen

Den Haag, 28 augustus 2018

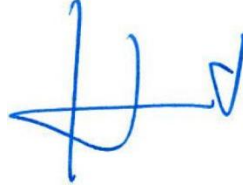
Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

secretaris,

drs. H.M.M. Koek

voorzitter,

drs. J. Smit